

Boek • Veerkracht. Een rekbaar begrip

Jan van der Ploeg, 2023 | SWP | 222 bladzijden | € 29,95

Veerkracht wordt vaak gebruikt als 'het vermogen om te herstellen van grote en kleine tegenslagen'. Toch is nog weinig duidelijk over hoe dit vermogen werkt en hoe het zich ontwikkelt. Dat blijkt al in het eerste hoofdstuk van het nieuwe boek van emeritus hoogleraar klinische en orthopedagogiek Jan van der Ploeg, bij het zoeken naar een definitie. In de literatuur wordt veerkracht vaak beschouwd als 1) een *persoonlijkheidskenmerk*: eigenschappen en vaardigheden die iemand helpen zich in tegenspoed positief te blijven ontwikkelen en te herstellen, 2) een *proces*: het hele verloop

waarin iemand in lastige situaties zich bevindt, of 3) een *uitkomst*: het resultaat van omgaan met tegenspoed.

Nadat hij deze visies heeft besproken, geeft Van der Ploeg een overzicht van de belangrijkste protectieve en risicofactoren. Dit blijkt een complexe samenhang van systemen, wat het lastig maakt om uitspraken te doen over iemands veerkracht.

Wat de ontwikkeling van veerkracht betreft, legt hij de relatie met coping vaardigheden, de rol van aanleg en opvoeding en met de ontwikkeling van de hersenen. Ook gaat hij in op de samenhang met kwetsbaarheid, intelligentie en trauma. Evident is dat al deze thema's verband houden met veerkracht, maar ook hierop zijn verschillende visies. Hoewel het mogelijk zou moeten zijn iemands veerkracht af te meten aan de ontwikkeling van gerelateerde vaardigheden en eigenschappen maken de verschillende visies en definities het lastig betrouwbaar en valide meetinstrumenten samen te stellen. Mede daarom is ook de effectiviteit van de preventie en behandelprogramma's die Van der Ploeg bespreekt niet goed te meten.

Wat (gebrek aan) veerkracht oplevert, wordt duidelijk in enkele hoofdstukken over specifieke omstandigheden waarin veerkracht een rol speelt, zoals kindermishandeling, de COVID-pandemie en suïcidaliteit. Het boek zoomt

daarbij specifiek in op de ontwikkeling van veerkracht bij jeugdigen. Dit vind ik persoonlijk wel jammer, omdat veerkracht op volwassen leeftijd nog steeds belangrijk is en wordt beïnvloed door protectieve en risicofactoren. Juist door de keuze voor het begrip in de breedste zin van het woord, zoals de ondertitel aangeeft, was het passend geweest om het langere-termijnperspectief te beschrijven.

De auteur houdt het gehele boek de breedste reikwijdte van de term veerkracht aan. Enerzijds wordt het daardoor wat onduidelijk, omdat de begrippen met elkaar samenhangen en elkaar vanuit verschillende visies overlappen. Ook brengt dit wat herhaling. Anderzijds verheldert deze keuze juist hoe onduidelijk het begrip veerkracht nog is. Het zette mij aan het denken: wanneer gebruik ik zelf de term veerkracht? En klopt dat wel? Wellicht is het van praktisch belang om nog concreter te maken wat we bedoelen: over welke eigenschappen, vaardigheden, processen en uitkomsten we spreken wanneer we de term veerkracht hanteren. Jan van der Ploeg zet in dit boek helder uiteen hoe diffuus de term is en hoe weinig – of teveel tegelijk – we ermee kunnen zeggen. Wat dat betreft kon de ondertitel niet passender: veerkracht is een rekbaar begrip. (TW)